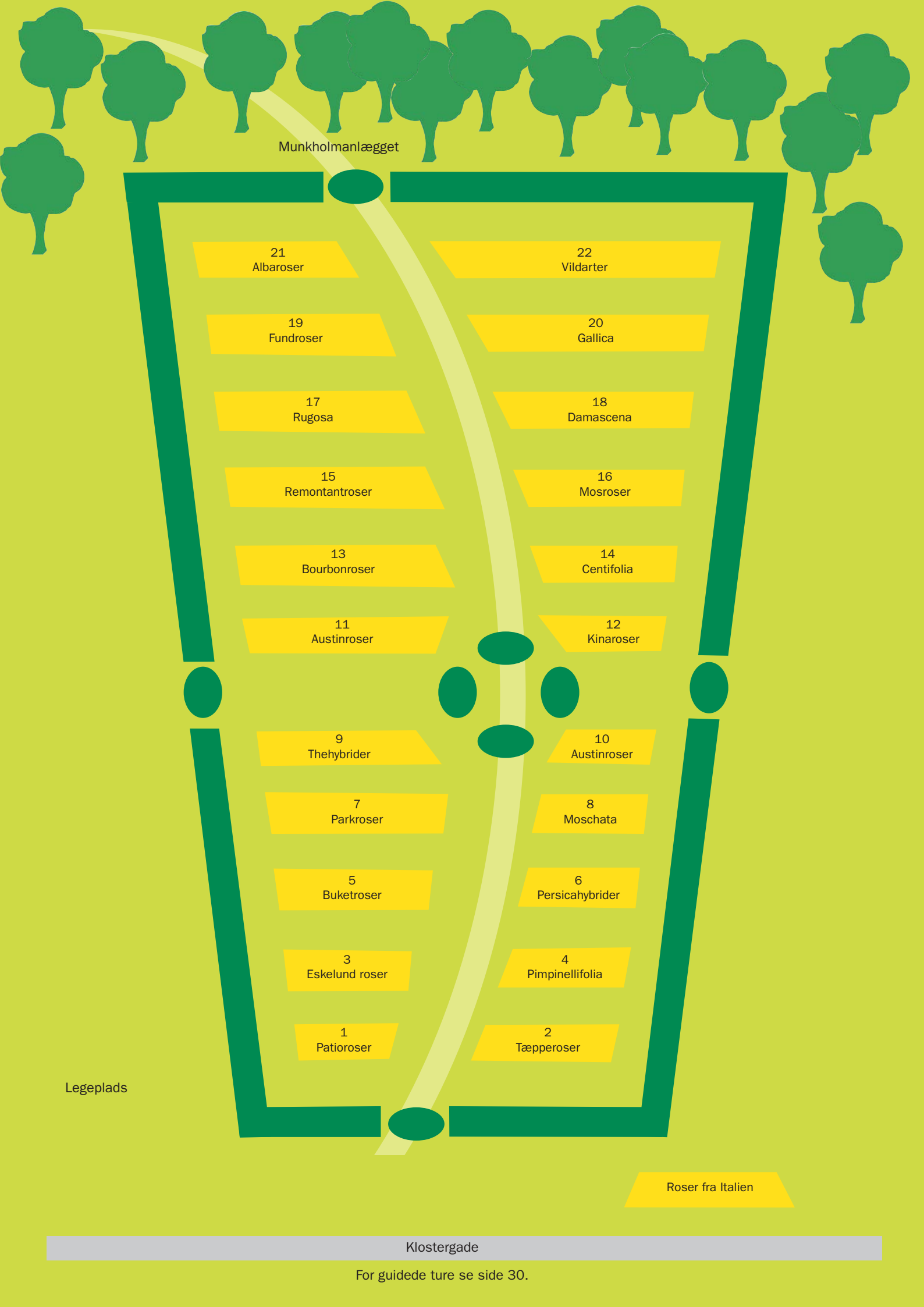

Rosenhaven i Mariager

*Et Rosarium med roser
fra Kr. f. til i dag*

Munkholmanlægget

21
Albaroser

19
Fundroser

17
Rugosa

15
Remontantroser

13
Bourbonroser

11
Austinroser

9
Thehybrider

7
Parkroser

5
Buketroser

3
Eskelund roser

1
Patoroser

22
Vildarter

20
Gallica

18
Damascena

16
Mosroser

14
Centifolia

12
Kinaroser

10
Austinroser

8
Moschata

6
Persicahybrider

4
Pimpinellifolia

2
Tæpperoser

Legeplads

Roser fra Italien

Klostergade

For guidede ture se side 30.

Forord

Siden omkring 1912 har Mariager, som en af datidens mindste købstæder, været kendt som "Rosernes By". Det hævdes, at det var forlagsdirektøren, forfatteren og journalisten Peter Nansen, der fik idéen til Mariager som "Rosernes By". Peter Nansen, der i tyve år havde været litterær leder af Forlaget Gyldendal, holdt meget af Mariager, som han alvorligt syg besøgte for sidste gang i 1918. Han døde under dette ophold, kun 57 år gammel.

En del andre digtere havde på den tid også fattet kærlighed til Mariager, bl.a. Nis Petersen, der kaldte Mariager for "verdens mest vidunderlige lille by". Idéen om "Rosernes By" blev dog først senere ført ud i livet af Gudmund Effersøe, der var kredslæge og holdt meget af roser. Han tog initiativ til plantning af ca. 250 roser langs byens gader. Rosenbestanden er siden øget betragteligt, og i dag kan Mariager med rette kalde sig "Rosernes By".

Gennem årene har ønsket om yderligere at markedsføre Mariager som "Rosernes By" været fremme i flere sammenhænge. Der kom dog først skred i sagen, da Mariagers tidligere borgmester Erik Kirkegaard Mikkelsen sammen med organisationen CittaSlow, som byen få år forinden var blevet medlem af, tog initiativ til at inddrage en del af den tidligere dyrskueplads/campingplads som etablering af Rosenhave/Rosarium.

Pladsen var overdraget til byen i 1977 af den private forening Klostervænget med en klausul om, at den ikke måtte bebygges. Siden har pladsen ligget hen som græsbeklædt område med en offentlig legeplads i det ene hjørne. Området er perfekt for en rosenhave med beliggenhed i Klostergade i udkanten af byen og danner samtidig en smuk indgang til byens historiske Lystanlæg Munkholm.

Finansieringen af projektet sker alene ved midler fra *Elro Fonden*, og uden den støtte var projektet ikke blevet gennemført. Hele anlægsfasen er udelukkende udført af frivillig arbejdskraft, og som lokal rosenekspert har Eskild Skau stået for indkøb af de ca. 800 roser og udarbejdet beplantningsplan for hver enkelt rose. Der skal lyde en stor tak til disse frivillige mennesker.

Jeg er sikker på, at de besøgende vil få en god oplevelse af et besøg i Rosenhaven, og mens den ældre generation studerer de mange forskellige roser, kan børnene lege på legepladsen. Den medbragte mad kan nydes i madpakkehusene.

Jeg ønsker god fornøjelse.
Mariagerfjord Kommune, juni 2016

Mogens Jespersen
Borgmester

En rejse gennem Mariagers rosenhave

Det har været bestræbelsen at indrette en have, eller rettere, et rosarium med så mange forskellige roser som muligt på den givne plads. Langt de fleste anlæg rundt omkring i verden fremviser de såkaldt historiske roser i rosarier, mens de nyere forædlinger (de sidste 125 års) er henvist til egentlige rosenhaver med få sorter plantet i store massiver.

I Mariager har vi valgt, at tradition og fornyelse skulle gå hånd i hånd og har anlagt en have der præsenterer rosenrigets herligheder helt fra begyndelsen til det allernyeste. Indgangen fra p-pladsen er forsynet med en rosenbue klædt på af to smukke klatreroser. De er begge danske og højt præmierede for deres skønhed og fine duft. Poulsen Roser har skabt 'Grand Award'. Rosa Eskelund har skabt 'Our Last Summer'. Ved foden af disse nye roser breder sig 'Rosa Sancta', verdens beviseligt ældst dyrkede rosenhybrid. Den blev fundet i en faraonisk kongegrav fra år 60 e.Kr. fødsel i form af en rosenkrans bundet af udsprungne blomster.

Indenfor rammerne af denne 2000-årige tidsramme kan haven opleves på smukkeste vis med 22 temabede rammet ind af en ydre kant af klatreroser, buskroser og buketroser. Alle roserne i haven er forsynet med skilte, der oplyser navn, forædler og årstal for fremkomsten.

Ingen anden planteslægt bærer så meget kulturhistorie med sig. Roser har til alle tider været genstand for ædel dyrkning og beundring, og deres navne bærer i vidt omfang historier med sig om kongeslægter, krige og meget andet. Dette gælder naturligvis særligt de 'historiske' roser, men også i vore dage opkaldes roser efter notabiliteter og kendisser som f.eks. Ghita Nørby, José Carreras, Karen Blixen, Barbra Streisand o.s.v. Mange sortsnavne relaterer også til en lokalitet eller et bynavn, 'Mariager Rose' er et godt eksempel.

Set fra indgangen er haven bygget op som et rosarium med de nyeste først og sluttende med de ældste rosengrupper og vildarterne, hvorfra alt, der siden er skabt, jo stammer. Jeg vil gerne rette en stor tak til især Erik Kirkegaard Mikkelsen og de frivillige hjælpere. Desuden en tak til de involverede planteskoler for engagement og tålmodighed. Uden disse kræfter var haven ikke blevet skabt.

*Eskild Skau
Rosenkender*

Billedfriserne med roser viser kun et lille udpluk af de plantede roser i hvert bed.

BED NO. 1

Patio- eller Miniatureroser

Kinarosen (*R.chinensis*) 'Ponpon de Paris' er stammmoderen til denne nye gruppe af have-rosor. Tilbage i 1930-erne begyndte i Spanien Pedro Dot og i Holland Jan de Vink at krydse kinarosen med andre sortsgrupper, først og fremmest buketrosor. Således skabte Pedro Dot tidligt sorten 'Perla de Alcanada', som af mange stadig regnes for en egentlig kinarose.

I 50 år lå arbejdet med at udvikle patioroserne nærmest stille, men i 1980-erne tog et omfattende krydsningsarbejde fart, fremskyndet af et voksende behov for lave bedrosor til parcelhushaverne. I forreste række meldte sig kendte forældre som Poulsen Roser (DK), Kordes Rosen (D), Meiland (F), Tantau (D) og Moore (USA). Kendetegnet for patioroserne er den lave buskform, sjældent højere end 40 cm., små fyldte blomster i massevis og evnen til re-montering. Patioroser findes i alle rosenrigets farver. De behøver kun en smule gødning, og beskæringen kan udføres ved en fuldstændig tilbageskæring af busken på nogle få centimeter sidst i juli. Det starter en ny og hurtig genopblomstring, som varer til frosten sætter ind.

Alle kender de små pletter med roser til vindueskarmen. De sælges i millionvis i supermarkeder unavngivne og er egentlig et affaldsprodukt af dyrkningen af patioroser. Undervejs i processen skæres de nye planter ned for at skabe en tættere forgrening. Derved fremkommer massevis af stiklinger, som i en styret drivhusdrift hurtigt sætter rødder og gøres salgsklare i pletter efter bare 6-7 uger. De to danske firmaer Poulsen Roser og Rosa Eskelund sidder på 75% af verdensmarkedet for disse små vindues-pletteroser. Kordes Rosen i Tyskland har sammensat havens bed med patioroser, der har vist sig hårdføre og sunde. Imellem er også plantet 'Triple Hit' fra Poulsen Roser og 'Perla di Alcanada', hvis gener ligger i næsten alle senere udviklede sorter.

Charmant | Zweigenfee | Perla di Alcanada | Triple Hit | Sonnenröschen

Little Sunset | Coco | Mandy | Lupo

BED NO 2

Tæpperoser

Betegnelsen er ikke en vedtaget rosenegruppe, men snarere en vejledende beskrivelse for rosernes anvendelse og brugt i de fleste planteskoler, ofte også kaldet bunddækkeroser. I Tyskland kaldes de Kleinstrauchrosen, hvilket egentlig er en god betegnelse, idet kendetegnet er, at det handler om lave buskroser med et bredt vækstsæt og en frodig blomstring, der gør planterne velegnede til at dække åbne arealer mellem stauder og under større buske.

Det er roser med yderst komplicerede krydsningsforhold, og det er nok mest korrekt at finde dem som medlemmer af andre rosenegrupper så som buketroser og patioroser. Generelt har de ret små blomster i massevis, fyldte og enkelte på buske op til en meters højde. Duft er ikke deres ypperste dyd, men de remonterer konstant indtil frosten kommer.

Stort set alle rosenforædlere har arbejdet med disse roser. Mest kendte er roserne fra Poulsen, McGredy, Tantau, Meiland og i de senere år danske Rosa Eskelund. Mange lader sig gerne opformere fra stiklinger, som med 'eget' rodnet er lidt længere om at gro sig til end de okulerede, men til gengæld er de mere vinterhårdføre. Tæpperoser må aldrig tørre ud, og de fordrer rigeligt med gødning. Beskæringen udføres i foråret ved at fjerne dødt materiale. Midten af april eller, hvis man skal lade sig vejlede af naturens orden, når birkens blade har størrelse som museører (husmus).

Candy Cover | Sea Foam | Viking | Linnaeus Cottage | Lavender Cover | Bassino | Flaming Cover

My Story | Amber Cover | Leonardo da Vinci | Butterflies Cover | Fairy Dance | Gentle Cover | Summerwind

BED NO 3

Fantasirosen

I Frankrig kaldet 'Rose Aparts', i Holland 'Kabaalrozen', i USA 'Impossibles'. De kan være buketrosen, thehybrider og regulære buskrosen. Klatrerosen findes også. Fælles for disse rosen, der ikke er nogen officielt vedtaget gruppe er, at de hver på sin måde bryder alle normer for, hvordan en rose skal se ud. De er de dedikerede rosenforædleres 'legebørn'.

Med deres yderst komplicerede krydsningsforløb er de ofte op til 20 år om at udvikles, og mange af dem er sensible og kun egnet til dyrkning i drivhus. Den franske forædler George Delbard er nok den fremmeste i kunsten. Hans såkaldte 'malerrosen' er alle opkaldt efter berømte impressionistiske malere og fremstår da også med blomster, hvis kronblade med bred pensel synes påstrøget stærke farver i mange nuancer. I USA har Tom Garruth skabt spektakulære, næsten respektløse sorter i både sribede og ensfarvede udgaver. I Holland har gartneren udviklet tulipanlignende rosen i unikke farver til blomsterhandlernes buketter, og i Belgien har Martin Vissers skabt den vidunderlige blåligt-mørkbordeauxfarvede thehybrid 'Minerva'. Selv det ellers så form-konservative tyske foretagende Tantau har ikke kunnet nærret sig med 'Twice in a Blue Moon', som nærmest er en toetagers rosenblomst i blå-lilla farve.

En del af de plantede sorter har vist sig ikke at være hårdføre nok til vise tilstrækkelig frodighed i det danske klima. Derfor arbejdes der på i efteråret 2019 at omlægge bedet til at vise de nyeste haverosen skabt af den internationalt kendte danske forædler Rosa Eskelund. Rosa vil selv designe og bestemme bedets beplantning.

Maurice Utrillo | Minerva | Henri Matisse | La Rose de Petit Prince | Hanky Panky | Alfred Sisley | Camille Pissaro

Guy Savoy | Twice in a Blue Moon | Wonderful Copenhagen | Midnight Blue | Hot Chocolate

BED NO 4

Pimpinellifolia

Gruppen har oprindelse i vildarten *R. spinosissima*. Den var kendt allerede i 1500-tallet som vildtvoksende i Skotland. Det var buske på en meters højde med enkle blomster i forskellige lys-rosa nuancer og en enkelt med røde blomster. I begyndelsen af 1800-tallet kastede et par skotske brødre sig over at krydse disse naturhybrider med hinanden, og der fremkom henved 200 forskellige sorter med mere eller mindre fyldte blomster, alle rigtblomstrende, duftende og sommerblomstrende i en ret kort periode. Mange satte smukke sorte eller brunlige hyben.

Krydderurten Pimpinelle hedder på engelsk 'Burnet', og bladene minder om rosenbuskenes. Derfor blev de tidlige sorter kaldt 'Burnetroser'. De blev hurtigt populære, men gled lige så hurtigt ud i glemsel igen, da thehybriderne så dagens lys og totalt dominerede markedet. Omkring 1930 gravede tyskeren Wilhelm Kordes pimpinellerne frem igen og krydsede dem med thehybriderne. Dette arbejde udmøntedes i de stadig meget populære 'Frühlingsroser'. Det var op til 2,5 m. høje buskroser, rigt sommerblomstrende og duftende. Andre blandede sig, og mest opmærksomhed skabte danske Valdemar Petersens 'Aicha' med sine enkle, cremegule blomster og tilmed en smule remontering.

Pimpinelleroserne er generelt letdyrkelige. De gror i al slags jord og passer sig selv, men tager da gerne mod lidt gødning. Beskæres ikke, med mindre det er for at forme busken eller døde grene. Rosengartner Knud Pedersen har i 25 år arbejdet med gruppen på ny for om muligt at skabe lave buske med remonterende blomstring. Dette arbejde pågår stadig og tyder på endelig at lykkes. Det vil, set med forældningsøjne, være en verdenssensation og rimeligvis udmønte i en helt ny rosenegruppe. Takket være et nært samarbejde med Knud Pedersen, som har sammensat havens Pimpinellifolia-bed, kan haven som en af sine stoltheder fremvise hele tre af Knud Pedersens forsøgsroser. De overvåges intenst for egenskaber og holdbarhed og repræsenterer en fremtid i rosernes udvikling. I kantbedene er nogle af de høje pinellifoliaroser plantet, bl.a. 'Aicha' og 'Frühlingsduft'.

Namdalsrose | KEP 3 | KEP 2 | William IV | Falkland | Stanwell Perpetual
(Williams Double Yellow)

William III | Double Blush | KEP 1 | Double White | Prairie Peace | Alberta Bouquet

BED NO 5

Buketros

Polyantha og Floribunda er de to rosen grupper, der almindeligvis markedsføres under betegnelsen Buketroser. Udviklingen startede i slutningen af 1800-tallet, hvor den franske forædler Guillot krydsede den japanske *R. multiflora* med forskellige kinaroser og derved skabte en busk, der præsenterede sine blomster som buketter over løvet. Det var et vanskeligt arbejde, for krydsningerne var sterile, men en enkelt satte fertile frø, og fra afkommet af disse skabte Guillot adskillige sorter, den første i 1870.

Den danske forædler Svend Poulsen arbejdede også med de nye krydsninger og skabte sorten 'Ellen Poulsen' der, foruden stadig at være en populær sort, har været den mest anvendte krydsningsrose i den senere eksplosive udvikling af buketroser. Polyanthosernes popularitet varede indtil omkring 1920. Svend Poulsen fortsatte ufortrødent arbejdet og krydsede med thehybrider. Ud af dette arbejde kom sorten 'Rødhætte'. Senere fulgte 'døtrene' Kirsten, Else, Karen og Anne-Mette Poulsen med hver sin opkaldte sort. For alvor var en ny rosen gruppe skabt, og den dag i dag baserer udviklingen af buketroser sig verden over på Poulsen-familiens oprindelige concept. Poulsen Roser var i perioden 1920-1940 markedsførende i Skandinavien og England. I slutningen af 1900-tallet fik Poulsen Roser for alvor fodfæste i USA med sorten 'Grand Canyon' (bærer i Danmark navnet 'Riberhus'). Sorten er som karakterrose plantet i millioner ved indgangen til naturreservatet Grand Canyon. Det var i 1998, og Poulsen Rosers position er fortsat ganske betydelig i USA.

Multifloraroserne skal som hovedregel podes på stærke rødder for at klare sig. Mest bruges en dyrket form af den vilde *R. multiflora* som underlag. Beskæring af buketroser skal foretages i foråret og bør højst være en tredjedel af buskens højde. Efterfølgende kan de afvisnede blomster fjernes kontinuerligt, hvilket hurtigt genererer en ny blomstring, der varer ved til langt hen på efteråret. Vandes og gødes rigeligt. Havens bede er sammensat i samarbejde med Kordes Rosen i Tyskland, som også har leveret planterne på nær 'Mørk Ellen Poulsen', som, alle fine nyskabelser til trods, er stammoder til eller har gener i dem alle.

Kosmos | Jasmina Flower Circus | Novalis | Gebrüder Grimm | Schöne vom Zee | Black Forrest Rose

Airbrush | Goldmarie | Abracadabra | Rosenromantic | Mørk Ellen Poulsen | Dusky Maiden

BED NO 6

Persicahybrider

Vildrosen *R. persica* er en særting i rosernes verden. Også den smukkeste vil mange sige, for den bærer en ret stor, enkelt og dybt gul blomst med en betagende rødbrun bund af lange støvdragere som en blomst i blomsten. Alle andre roser har en lys bund med som regel mørkere kronblade omkring sig. Desværre er kromosomtallet i *R. persica* nærmest uforeneligt med andre rosers, men den slags småting afskrækker ikke stædige forældre i at forsøge sig. At rosen også er en sart og svært dyrkelig størrelse, gør ikke sagen lettere.

Historisk er vildarten *R. persica* opdaget så sent som i 1784 af den franske botaniker André Michaux i steppeområdet mellem Iran og Afghanistan. Som sådan levede den anonymt indtil omkring 1960, hvor de engelske brødre Harkness kastede sig ud i krydsningsforsøg, som med megen møje og tålmodighed førte til en enkelt hybrid af *R. persica* og en kinarose. Den fik navnet 'Euphrates' med synonymet 'Esther Queen of Persica'. Sorten kan købes i enkelte specialiserede planteskoler. Efter nogle år overdrog Harkness-brødrene arbejdet og deres materiale til kollegaen Christopher Warner. Han har energisk arbejdet videre med det umulige og har frembragt et par håndfulde krydsninger, som synes levedygtige. Af disse er endnu kun halvdelen kommercielt tilgængelige.

Det er havens stolthed at kunne fremvise et bed med disse helt nye roser, som endnu ikke kan opleves andre steder i Danmark med mindre man besøger Knud Pedersens planteskole i Harlev, hvor roserne er til observation for duelighed i danske haver. Det er i høj grad Knud Pedersens fortjeneste, at haven kan fremvise disse fremtidens roser, iblandt to sorter, som endnu ikke er sendt på markedet, men plantet med tilladelse fra Warner Roses i England. Persicahybrider er små rosenbuske med ufatteligt smukke blomster. Desværre er blomstringen kortvarig på månedsskiftet juni/juli. Den enkelte blomst står i nogle tilfælde smuk blot et par døgn. Buskene sætter smukke grønne hyben og skal derfor kun bekæres for dødt materiale i foråret. Det er rosen til krukken i vinterhaven eller i stenbedet. Vi håber det bedste.

Chewsalimat | Chewdeleight | Bright as Buttom | Roco | Bulls Eyes

Show me Sunshine | Euphrates | Show me Music | Tangerine Tango | Alisat Prince of Phoenix | Eyes for You
(Esther Queen of Persica)

BED NO 7

Parkroser

I Tyskland kalder man dem for Zierstrauchrosen. Det er en god beskrivelse, for det er en busk af en vis størrelse, som passer fint sammen med andre prydbuske, men nok bedst i større haveanlæg. De kan alle henføres til andre specifikke rosen grupper, og alle undtagen de laveste grupper er med. Parkroserne, i hvert fald de nyere, er alle remonterende og rigt-blomstrende.

De er desuden sunde og lettdyrkelige planter, der pynter gevaldigt op solitært i staudebedet og som større beplantninger i parker mellem gamle træer. De er typisk et par meter høje og mindst en meter brede. De må ikke gerne tørre ud, men som veletablerede med dybe rødder klarer de nu sagtens en tørkeperiode. De må gerne gødes godt. Beskæring kan indskrænkes til fjernelse af døde grene og lidt afpudding, men skal ellers passes i overensstemmelse med de grupper, de morfologisk tilhører.

Hvert år kommer der nye sorter på markedet. Først og fremmest fra tyske forældre som Kordes og Tantau, men også engelske tiltrækkere blander sig. Mange af Austins høje sorter kunne sagtens kaldes parkroser, hvis man alene ser på anvendelsesmulighederne. Havens bed er sammensat i samarbejde med Kordes Rosen i Tyskland, som også har leveret, fortrinsvis, egne sorter. Alle undtagen 'Raubritter' er remonterende. Sorterne 'Verschuren' og 'Papageno' skæres hårdt ned i foråret, da de begge er thehybrider.

Rundt i kantbedene er der plantet adskillige parkroser.

Goldspatz | Rosenstadt Freising | Westerland | Papageno | Eifelzauber | Summer Memories | Rosenresli

Raubritter | Centarie de Lourdes | Freisinger Morgenrothe | Dronning Margrethe | Verschuren

BED NO 8

Moschata

Den oprindelige R moschata er kendt vildtvoksende i Pakistan fra omkring Kr.f. Den er beskrevet som en tidligt og tæt blomstrende klatreroserose med stærk duft. Først i 1822 meldes den nået til Europa, men gik i glemmebogen, indtil tyskeren Peter Lambert fandt på at parre den med et kryds af R. multiflora og en amerikansk noisetterose. Resultatet blev en busk med masser af duftende, let fyldte blomster og flittig remontering indtil frosten sætter ind. Lambert navngav rosen 'Trier' efter sin hjemby.

Fra denne rose stammer alle moschataroser, der siden er skabt. Moschata er således ikke en historisk defineret rosengruppe, men et produkt af forædlingsarbejde i 1900-tallet. Lambert skabte selv en række fine sorter, men gruppen er uløseligt forbundet med den engelse præst og rosenforædler Pemperton, der fra 1915 og frem til sin død skabte sorter, der stadig plantes i Europas haver. Pempertons arbejde blev efter hans død videreført af hans trofaste assistent Ann Bental med endnu en række fine krydsninger. I 1960 skabte danske Valdemar Petersen sit verdensberømte hit 'Menja'. I vore dage udvikles nye moschataroser først og fremmest af det belgiske foretagende Lens Roses til buske på 1-2 meters højde og bredde med et tæt flor af blomster sat som i aks og fantastisk duftende.

Moschataroser kan være enkle og fyldte i næsten alle pastelfarver. Flere af disse roser er plantet i havens kantbede. De siges at være lidt frostfølsomme og kan da i strenge vintre også finde på at fryse helt ned, men de skyder gerne op fra roden igen med masser af nye skud og blomster. Moschataroser må gerne gødes rigeligt og må ikke gerne tørste. De skæres i foråret ned til en højde på ca. 60 cm. Må gerne plantes lidt dybere end andre roser og skal vinterdækkes godt. Nogle sorter sætter mange smukke hyben i efteråret.

Moonlight | Eva | Elisabeth Oberle | Menja

Rush | Daybreak | Will Scarlet | Prosperity

BED NO 9

Thehybrider

Det har været en overvejelse, om thehybriderne overhovedet skulle have sit eget bed i haven, men deres historiske status er uomtvistelig, og derfor kom de med.

Det franske rosenfirma Guillot skabte i 1867 den første navngivne hybrid af *R. odorata* og en remontantrose. Den fik navnet 'La France' og er af rosenverdenen vedtaget som den rose, der sætter overgangen fra historiske til moderne roser.

Thehybriderne er som regel yderst komplekse krydsninger med det formål at skabe storblomstrende roser med remonterende egenskaber og i alle rosenrigets kendte farver. Buskene har en højde på mellem 60 og 120 cm., enkelte op til 2 meter. Duften er fra ingenting til kraftig. De er generelt sarte skabninger, der græver muldrig jord, vand og masser af gødning. De er alle mere eller mindre modtagelige for plantesygdomme, men deres dårligste egenskab er holdbarheden. Højest 10 år. Efter bare 7 år bør planterne udskiftes.

Ingen anden rosengruppe er dyrket og forædlet så intenst som thehybriderne, og arbejdet fortsætter ufortrødent. Alle kender de roser, som kan købes billigt i bundter i supermarkeder ligesom de mange forskellige unavngivne, men flotte eksemplarer i blomsterhandlernes vinduer. De dyrkes i millionvis i hollandsk ejede kæmpedrivhuse i Kenya og i Sydamerika og er et moderne industriprodukt. Over et halvt århundrede udvikledes over 10.000 forskellige thehybrider.

I Tyskland kalder man thehybrider for 'Edelrosen', som om de skulle være særligt ædle i forhold til alle andre. Det er naturligvis en fortolknings sag, men de mest ædle roser må vel være de vildarter, naturen selv har skabt.

Beskæringen af thehybrider foretages i foråret. De klippes helt ned til ca. 20 cm. eller mindre over jorden. Bedet er sammensat af roser, som Kordes Rosen i Tyskland har anbefalet som stærke nok til det danske klima.

Valencia | Kleopatra | Sunny Sky | Ebb Tide | Swartze Madonna | Königin der Rosen | Memorie

Barbra Streisand | Cinco de Mayo | Mrs. Oakley Fischer | Winther Sun | George Dickson | Spielwark | Symphtie

BED NO 10

Austinrosen

Det er aldrig før sket, at en enkelt forædler har fået en hel rosengruppe opkaldt efter sig. David Austin er undtagelsen. Under mottoet "Nye roser i gammel tradition" har Austin skabt mere end 100 fine sorter siden 'Constance Spray' blev sendt på markedet i 1961.

Austin krydsede nye bedroser med de historiske rosers fine egenskaber, og resultatet blev roser med strenge krav til remontering, blomsterform, farve, duft og sundhed. Austinrosen er buskrosen i alle mulige farver. Buskene er fra lave, ca. 70 cm. til et par meters højde. Generelt er vækstsættet busket med bøjelige grene og blomsterne store og hængende.

Austinrosen omtales ofte som "Engelske roser", hvad der kan forekomme lige flot nok, eftersom også en række andre engelske forædlere skaber værdifulde roser.

Mortimer Sackler | Wollerton Old Hall | Tess of the d'Urbervilles | Darcy Russel

Mortimer Sackler | Lady of Shallot | Pat Austin | Wildeva | Scepter d'Isle | Molineux

BED NO 11

Austin

Der skulle mere end et enkelt bed til at ret at præsentere Austins fine roser. De er alle et resultat af et omfattende dyrkningsconcept. Det starter med udsåning af ca. 10.000 frø fra en teoretisk sammensat krydsning. De næste 5-8 år forgår der en nøje udvælgelse blandt de højst forskellige roser, som frøplanterne fremviser. Blandt disse udvælges den fineste, som herefter sættes i produktion.

Austinroser findes både lave og høje, og nogle klarer sig fint som klatreroser. Mange udmærker sig ved deres gyldne og 'brændte' farver, der ligefrem har været modedannende i tekstilindustrien. De fleste sorter lader sig rimeligt let formere på sommerstiklinger, men er efterfølgende flere år om at vokse sig store. De okuleres derfor altid på en stærkere rod af f.eks. R. multiflora.

Roserne er ret dyre i indkøb. Det skyldes en meget restriktiv licenspolitik, som afleverer omkring 1 engelsk pund per solgt rose, uanset hvor i verden salget foregår.

Austinroser beskæres med en trediedel af buskens højde i foråret samt løbende for visne blomster hele sæsonen igennem. De kræver god jord, masser af gødning og må aldrig tørste.

Tranquility | Jubilee Celebration | Gentle Hermione | Graham Thomas | Cottage Rose

Princess Alexandra of Kent | Reduté

A Shropshire Lad | Queen of Sweden | Lady of Shallot | Munstead Wood | William and Chatrine

Charles Rennie McKintosh | Princess Anne

BED NO 12

Kinaroser

Det er en fastslået kendsgerning, at kineserne dyrkede roser for 5000 år siden, og at det har været selektioner af frøplanter fra den vildtvoksende *R. chinensis*, men ellers ved man ikke ret meget om kinesernes tidligste roser. Den oprindelige rose var engangsblomstrende, men der er sikre beviser for remonterende chinensisroser før Kr. fødsel.

Det var ostindiensfarerne, der første gang bragte chinensisroserne til Europa. Det skete efter fundet af en formodet uddød rose i Bengalen. Det var i 1751, og rosen var lyserød, fyldt, duftende og remonterende. Forskere har ved hjælp af genteknologi fastslået denne rose som en mutation af *R. chinensis*. I Kina fandt man nogle år efter en mutation med stærkt røde blomster. Den blev bragt til Europa i 1770. Den førstnævnte fik navnet 'Old Blush', den anden 'Slaters Crimson China'. I begyndelsen af 1800-tallet begyndte franske gartnere at krydse de to roser med kendte europæiske roser. Det kom til at revolutionere rosenforædlingen. Vi kan således takke kinarosen for to væsentlige egenskaber: Den røde farve og evnen til at remontere.

Kinaroser er ret små, lidt spinkle buske på godt en meters højde med middelstore, oftest let fyldte blomster i forskellige farvenuancer fra hvid over gulligt rosa til helt mørkerød. Alle dufter dejligt, og modsat de fleste andre roser bliver farverne mørkere under modningen. En kina-kuriositet er sorten 'Viridiflora' med grønne blomster, som sent under modningen dog antager rødbrune nuancer. I øvrigt den eneste duftløse kinarose. Kun en enkelt er klatrende. Den bærer navnet 'Climbing Ponpon de Paris' og er plantet ved bedets rosenbue.

Kinaroser er generelt lidt skrøbelige og fordrer gode levesteder i form af godt muldet jord og skal vandes godt og gødes vel. Beskæringen indskrænker sig til fjernelse af døde kviste i foråret. Knud Pedersen har anbefalet de plantede sorter som stærke nok til dansk klima. Planterne er fantastiske som krukkevækster, i vinterhaven og til dyrkning i drivhus. Som snitblomster er de holdbare og fint duftende.

Louis XIV | Mme Laurette Messimy | Perle d'Or | Sempervirens | Viridiflora

Climbing Ponpon de Paris | Sophie's Perpetual | Schneewitchen | Glorie des Romanes | Old Blush | Comtesse de Guyala

BED NO 13

Bourbonrosen

Bourbonroserne udgør en vigtig gruppe i rækken af historiske roser. Navnet henviser til øen Ile d'Bourbon, i vore dage Reunion, i Det Indiske Ocean øst for Madagascar. Her brugte man at indhegne de dyrkede marker med to rækker roser, da man mente, at de så ville opfange sygdomme og insektangreb, der kunne skade afgrøderne.

Ostindiensfarerne havde i 1700-tallet bragt roserne til øen. Det var kinarosen 'Old Blush' og damaschenerrosen 'Quatre Seasons'. De to roser skabte en naturkrydsning, og frø fra denne blev i 1819 sendt til Frankrig. Frøplanterne fra udsåningen blev stammødre til de bourbonrosen, der senere i 1800-tallet blev skabt af især franske forædlere. Omkring 600 sorter blev fremdyrket. I dag eksisterer kun et fåtal af disse roser, og de udgør en enestående gruppe af roser med lang levetid, stor skønhed og rig blomstring.

Buskene er fra meterhøje til 2,5 m. og nogle få er klatrende. Enkelte sorter, f.eks. 'Zigeunerknabe', sætter smukke hyben. Blomsterne er store, fyldte og duftende i rosa til røde nuancer. Blot en enkelt, 'Boule de Neige', bærer hvide blomster. Også sribede sorter forekommer. Bourbonroserne indgår krydset i mange af vore moderne haveroser, især Austinrosen. Beskæringen består alene i fjernelse af dødt materiale fra de i øvrigt remonterende buske. 'Zigeunerknabe' er dog ikke remonterende, men beskæres ikke, da dannelsen af hyben så forsvinder.

Som med alle de historiske roser i haven er det især fynske Jens Anton Solbjerg, der har skaffet de fine og i mange tilfælde sjældne roser til haven. JAS, som Anton kaldes i rosenkredse, har i mange år arbejdet med at bevare sjældent plantede historiske roser i sin planteskole i Brenderup.

Souvenir de Sct. Annes | Honorine de Vaucluse | La Reine Victoria | Bourbon Queen | Souvenir de la Malmason
Madame Lauriole de Barny | La Reine Victoria

Baron J.B. Gonella | Martha | Honorine de Brabant | Champion of The World | Commandant Beaurepaire
Zegeunerknabe

BED NO 14

Centifolia

R. x centifolia er ophavet til Centifoliagruppens roser. Den er en kompleks hybrid af krydsninger i Danaschena- og Gallicagrupperne. En nærmere udredning er endnu ikke godtgjort, men forskerne arbejder på højtryk. Det er imidlertid opfattelsen, at historien starter i Holland i 1500-tallet, men først i begyndelsen af 1700-tallet fremkom en række rosensorter, hvor formålet var at skabe store og tæt fyldte blomster. De enkelte sorter er givetvis opstået som sporter, d.v.s. mutationer, da alle de krydsede forsøg viste sig at være sterile.

Centifoliaroser er ca. 150 cm. høje. Nogle sorter kan dyrkes som klatreroser. Buskene har lange, bøjelige grene som tynges ned af de store og tunge blomster, så det synes som blomsterne hænger på grenene. Centi betyder hundrede, og her er der tale om antal kronblade. Helt så store tal er dog ikke opnået, men 60-70 er meget normalt. Alle er blot engangsblomstrende, men dejligt duftende. Farverne går fra hvid, lyserød og rosa nuancer til næsten rød. Centifoliaroserne var de hollandske blomstermaleres yndlingsmotiver.

Kært barn mange navne: Hundredebladsroser, kålroser, hollandske roser og mormorsroser er navne, der florerer lokalt i mange forskellige lande. De tunge fyldte blomster er følsomme overfor vedvarende regn, der får knopper og blomster til at rådne eller knække af grenene. Lidt støtte hjælper på problemet, og beskadigede hoveder bør fjernes for ikke at give smitte. Det er bedst at lade klatrerosernes lange grene strække sig under tagudhæng eller lignende. Bortset fra manglende resistens overfor svampesygdomme er centifoliaroserne stærke og lette at dyrke. Med en smule gødning passer de næsten sig selv, og buskene kan blive meget gamle. Beskæringen, hvis man vil, kan foretages efter afblomstring sidst på sommeren. Dermed kan planten nå at danne nye skud, som er stæke nok til overvintringen.

En stor tak skal rettes til Jens Anton Solbjerg for levering af de overvejende sjældne sorter af centifoliaroser.

Unica Alba | Variegata | Tour de Malakoff | Bullata | Pepite Lisette

Cristata | Blancefleur | Fantin Lateur | Duc de Fitzjames

BED NO 15

Remontantroser

Det er ikke muligt at udpege en stamrose for remontantroserne. Deres genetiske sammensætning er så forvirrende og kompleks, at selv forskere ud i botanik finder bedretning at tage sig til. De første remontantroser blev fremkrydset af franske gartnere i begyndelsen af 1800-tallet, hvor forædlingen af roser for alvor tog fat. Det var på godser og herresæder højeste mode at dyrke roser, og de kunne ikke blive pompøse nok. Dyrkningen havde sin storhedstid i første halvdel af 1800-tallet og især i Frankrig.

I det næste halve århundrede gik englænderne nærmest amok i bestræbelserne på at krydse de spektakulære roser. Dygtige gartnere blev i hobetal ansat på godserne, og de krydsede roser frem, som ikke et øjeblik var tiltænkt havebrug, men udelukkende til at imponere på stort opsatte udstillinger. Herskaberne tog æren, gartnerne tog slæbet, og ca. 2000 forskellige sorter så dagens lys. De mest opfindsomme gartnere fandt ud af, at deres frembringelser og snobberiet kunne udmøntes i klingende mønt og solgte dem til velhavere, der igen fik roserne opkaldt efter deres hustruer, døtre og elskerinder. I dag eksisterer kun et fåtal af de flotte remontantroser. Nemlig dem, der viste sig stærke nok til at gro under almindelige havebetingelser. Remontantroserne var datidens 'pralero', og de blev de sidste med betegnelsen historiske.

Thehybriderne tog over. Med sig i bagagen havde de remontanterne, som blev indkrydset med thero. Nærmere beskrevet i afsnittet om thehybrider. Remontantroser er buske med store, farvestrålende og fyldte blomster. Og, som navnet siger, de remonterer. Langt de flestes med stærk og fyldig duft. De beskæres så lidt som muligt og kan i dyrkning være problematiske, da de er slemt modtagelige for svampesygdomme.

Havens remontantroser er for de flestes vekomende sjældent plantede i danske haver. Med god assistance fra Anton Solbjerg Nielsen og Knud Pedersen er det lykkedes at fremskaffe de fine eksempler på 1800-tallets pragtroser.

Marvelle de Lyon | Baron Girod d'Ain | Alfred Columb | Clio | Hugh Dickson | Baroness Rothschild
Quatre Saisons Blanc Mousseux | Reine des Violettes

Mrs. John Laing | Tom Wood | Triumphe d'Expositon | Ferdinand Picard | Souvenir de Docteur Jamain
Georg Arends | Baronne Prevost

BED NO 16

Mosroser

R. centifolia muscosa er den korrekte botaniske betegnelse for denne gruppe af buskroser. En centifoliaroses forunderlige mutering med et lag 'mos' på knopper og kviste er stammomoder til gruppen. Ældst kendte beskrivelse er fra 1696 og stammer fra Sydfrankrig. I 1720 er der rapporteret fra Holland, og i 1724 fra England. Omkring midten af 1800 kastede især franske forædlere sig over det sære fænomen og krydsede med en række andre centifoliaroser, men også roser fra andre grupper blev forsøgt. Mest ihærdig var den flittige M. Laffey. Flere forsøgte, og i Ungarn skabte legendariske Rudolf Geschwind sin atypiske sort 'Göthe', der, modsat normen har små, enkle blomster af ufattelig skønhed.

'Mosset' har intet med mos at gøre. Det er forstørrede kirtelhår, som har en moskusagtig duft og dækker knopper og grene i større eller mindre grad. Blomsterne er, som centifoliarernes, store og fyldte og stærkt duftende, men mere robuste overfor vedvarende regn. Farverne er generelt mørkere fra lys til mørk rosa med blålige skær til rødt med skygger af maroon, bordeaux og kastanjebrun. Et par sorter med hvide blomster findes også.

Udviklingen af mosroser er for længst gået i stå, men i 1932 skabte spanske Pedro Dot den første og hidtil eneste gule mosrose. Den fik navnet 'Golden Moss' og er naturligvis at finde i havens bed. Mosroser er sunde og lidet krævende. De bliver fra 1 til 2 m. høje, og nogle få remonterer sporadisk. Normalen er dog, at de blomstrer over en lang sommerperiode. Under modningen kan blomsterne ændre farvetone med et næsten støvet udseende. Alle dufter vidunderligt og er fine til blomstervasen. Beskæring foretages bedst lige efter afblomstring for ansættelse af næste års buskform. Man kan også helt undlade beskæring.

Knud Pedersen og Jens Anton Solbjerg har fundet havens mere sjældne mosroser frem. De to nok mest kendte sorter, 'Henri Martin' og 'William Lobb', er dog også medtaget. Først og fremmest for deres uomtvistelige skønheds skyld.

Nuits de Young | Quatre Seasons Blanc Mousseux | William Lobb | Zoe | Golden Moss
Blance Moreau | Mousseux de Japon

Capitaine John Ingram | Alfred de Dalmas | Göthe | Blue Boy | Henri Martin

BED NO 17

Rugosa

Hybenrose! Alle kender den som plantet i stort tal på baneskråninger, ved motorveje og som klitbevarer i det Danske landskab. Den danner et tæt, uigennemtrængeligt rodnet, som lukker af for al anden vegetation og i dag bekæmpes som invasivt ukrudt. Dens botaniske navn er *Rosa rugosa*, og den er stammoder til gruppen. Det er en fantastisk gruppe, og den er gammel. En fyldt form ses på en kinesisk afbildning fra ca. 700 e. Kr. fødsel, hvor den således må have været i kultur, eftersom den i sin vildform bærer enkle blomster. Der skulle gå ca. 1000 år, før den nåede Europa, men først i 1887 blev den inddraget i forædlingsarbejdet.

Rugosaroserne burde egentlig inddeles i to grupper: de typiske og de senere hybrider. De typiske er selekterede naturhybrider, som har vist sig forskellige i farve og fylde og derefter vegetativt formerede og navngivet. De nyere hybrider er *R. rugosa* krydsede med thehybrider og remontantroser.

Fælles for dem er deres kraftige rodnet, som styres ved at okulere på en fremmed underlagsstamme. Farverne dækker hele skalaen af kraftige kulører og hvid, og de findes i alle mulige former fra enkle til tæt fyldte. Langt de fleste dufter dejligt og egner sig som snitroser. Buskene er fra 1 til 2 m. høje og ret brede. Mange, især dem med enkle blomster, danner store smukke hyben, der er vitaminrige og velegnede til marmeladefremstilling m.v. Buskene bærer ofte hyben og nye blomster samtidigt. Rugosaroser er nemme at arbejde med, de behøver hverken vand eller særlig meget gødning, og de rammes ikke af sygdomme. Evt. beskæring kan udføres hele året.

Især franske forædlere har haft fat i rugosaerne, men mange kender også de såkaldte "Nellikeroser", der er skabt af Hollandske Grootendorst. I de sidste 30 år har især Canadiske forædlere igen kastet sig over de stærke roser og krydset med gallicaroser til planter med stor hårdførhed til koldt klima. Især forædlere som Svejda, Bugnet og Skinner har boltret sig. Selv Austin i England har bragt et par nye på banen. Den nyeste, 'Wild Edric', er plantet i havens Rugosabed.

Marie Bugnet | White Grootendorst | Dr. Eckner | Wild Edric | Sarah van Fleet

Nordens Dronning | Morje Hammerberg | Selma Lagerlöf | White Perfection | Will Aldermann | Gul Dagmar Hastrup

BED NO 18

Damascena

Damascenaroser udgør en gruppe af historiske buskroser med en højde på ca. 150 cm. og store, fyldte og duftende blomster. Gruppen har basis i *R. x damascena*, hvis oprindelse har været genstand for intense diskussioner botanikere imellem. Indtil for få år siden har *R. damascena* været anset for en naturkrydsning af *R. gallica* og *R. phoenica*. I 2000 fandt japanske forskere gennem DNA-analyser ud af, at hele tre forskellige vildroser har givet gener til Damascenerrosen, således at et kryds af *R. moschata* og *R. gallica* har været pollengivere til en *R. fedtschenkoanarose*. Det skrives i botaniksproget (*R. moschata* x *R. gallica*) x *R. fedtschenkoana*.

Det interessante ved opdagelsen er, at ingen af de tre vildarter oprindeligt har vokset i samme geografiske del af verden. *R. moscata* stammer fra Vestasien, *R. gallica* fra Europa og *R. fedtschenkoana* fra Centralkina. På en eller anden måde er de altså bragt sammen og naturligt dannet Damascenerrosen. Den historie er ikke opklaret, men man kan jo gisne om folkevandinger i en svunden tid, der kunne have bragt de forskellige roser med sig og i så fald til Persien. I hvert fald bragte korsridderne Damascenerrosen med sig til Europa i 1200-tallet. Herom vidner adskillige beretninger. Den lange og indviklede historie blandet med nutidig forskning siger blot, at kendskab til roser også kan trække historiens vingesus med sig.

I 600 år har Damascenerrosen været plantet i franske, græske og italienske haver, men først i 1800-tallets intensive forædlingsarbejde i Frankrig begyndte man at bruge Damascenerrosen. Omkring 300 forskellige sorter blev skabt. Af disse har kun et fåtal overlevet. Blomstringen foregår over en lang sommerperiode, og farveskalaen går fra hvid til mørk rosa. Stribede blomster forekommer også. Det er sunde og letdyrkelige roser, som dog gerne tager imod lidt gødning. De beskæres efter blomstring og igen let i foråret eller for buskformens skyld. Nogle sorter kan få lette angreb af meldug. De formeres rimeligt let på vinterstiklinger og gror fint på egne rødder. Damascenaroser har et højt indhold af æteriske olier. Det udnyttes til udvinding af kostbar rosenolie i især Bulgarien, hvor sorten 'Kanzalik' er plantet i millionvis for udvinding. Også i Iran udvindes den kostbare væske (til parfumeindustrien), og i begge lande pågår der løbende forskning i at forædle roser med stort olieindhold, bl.a. ved indkrydsninger med den også olieholdige Albarose.

Pink Leda | Mme A. Lablly | Kanzalik | La Negrette | Oratam | Duchesse de Rohan

Botzaris | Omar Khayan | Isphahan | Celsiana | Quatre Seasons | Sct. Nicolas

BED NO 19

Fundroser

Af og til finder man i naturen og i gamle haver roser, som ikke umiddelbart lader sig henhøre til en specifik gruppe eller vildart. Som oftest er de naturkrydsninger, der kun findes indenfor en afgrænset lokalitet. De får gerne navn efter findestedet og giver altid inkarnerede rosenfolk anledning til undren og er, ret beset, nok mest en sag for de nørdede. Ikke desto mindre er roserne smukke skabninger, som kan beundres af alle. De fleste er buskroser på 1-3 m. højde, og normalt er de engangsblomstrende og bærer i efteråret masser af hyben. Entusiastiske planteskolefolk tager dem 'i stald' og sørger for deres vegetative opformering og dermed fremtid som kulturplanter.

Knud Pedersen er altid med på at bevare de nye fund, og fra hans udvalg er plantet nogle udsøgte eksempler. Et par af sortene menes at have groet i den russiske Tzar's have i Sct. Petersborg. Haven blev jævnet med jorden af kommunisterne under revolutionen, men en af slottets gartnere nåede at flygte til Finland, og han tog en del af roserne med. De blev plantet ud på hemmeligholdte steder i Finland. For få år siden fandt man gartnerens efterladte noter, som ret nøjagtigt angiver de steder, roserne blev plantet, og siden er genfundet.

En anden fundrose er 'Bizar'. Den er en botanisk sensation derved, at den beviseligt er en krydsning af en rose og et æble. Planten blev fundet i et stort parti rodplanter hos det belgiske rosenforetagende Lens Roses SA og sendt til DNA-analyse i Japan.

Rosenhaven i Mariager har fået speciel tilladelse til at plante denne rose, som, foruden naturligtvis hos Lens Roses, kun kan findes i Knud Pedersens planteskole i Harlev. Rosenverdenen venter spændt, for endnu har den ikke vist sin blomst. Vi håber på, at det må ske i Mariager.

Fundrosen passer på alle måder sig selv og skal kun beskæres for døde grene. 'Bizar' overvåges og plejes dog nøje på grund af dens unikke botaniske forhold.

R. 'Ristinumii' | Polarstjärnan | Bizar | R. blanda 'Hartoneemi'

R. hemisparica | R. pendulina 'Harstad' | Yndisros | R. 'Snoghøj' | Mary Queen of Scots

BED NO 20

Gallica

I følge ældgamle skrifter er Gallicaroserne dem, der kan føres længst tilbage i tiden som dyrkede roser. På en bevaret mindetavle fra Lilleasiens Babylon har man beretninger om om rosenvand så langt tilbage som 2500 år f.Kr. fødsel. Det kræver meget store mængder af roser at udvinde rosenvand, hvilket indikerer intensiv dyrkning, muligvis endda forædling. De roser, man dyrkede, har uden tvivl været Gallicaroser. Op gennem tiderne har de beviseligt været dyrket i Iran, Grækenland, Makedonien og Tyrkiet, og det har drejet sig om natur-skabte varianter af den oprindelige *R. gallica*.

Med folkevandringer som krigsbytte eller af korsfarere er roserne bragt til Europa, først og fremmest til området omkring byen Provins i det franske område Gallien. Her har roserne levet deres liv i ca. 600 år og bl.a. fornøjet Asterix og hans gæve gallere, om ellers de har levet. Gruppens storhedstid knytter sig, som for så mange andre rosengruppers vedkommende, til første halvdel af 1800-tallets Frankrig. Der blev opdyrket og fremkrydset omkring 2000 forskellige sorter af Gallica, men ved fremkomsten af de mere pompøse Remontantroser aftog interessen, og kun et mindre antal er bevarede.

Gallicaroser er buske på 1-2 meters højde. Blomsterne kan være enkle til tæt fyldte, duftende og i stærke farver fra rent hvid, lyserød, rosa og mørkt røde. Ingen Gallicarose er entydigt gul. Forædlere har sporadisk frembragt nye gallicaer helt op til vore dage. En af de nyeste, 'James Mason', skabt af engelske Peter Beales i 1982, er at finde i havens gallicabed.

I dag består deres største værdi i deres fine egenskaber som krydsningsroser for buketroser og parkroser, men også i vidt omfang i Austinroser. Gallicaroser er stærke planter med en intensiv rodkudsdannelse, hvilket der rådes bod på ved at okulere dem på andre grundstammer. Blomstringen sker frodigt hen over sommeren med sporadisk efterblomstring. De fleste sætter fine hyben i efteråret. Knud Pedersen og Jens Anton Solbjerg har fundet de sjældent plantede gallicasorter, som haven kan fremvise.

Belle Isis | Tuscany | Duc de Montebello | Anatonia d'Ormais | Ducess de Buccleugh | Charles de Mills | Rosa Mundi
Camaieux | Opheline et Juliet | Ducess de Angueuleme

Sissinghurst Castle | James Mason | Belle Doria | Hippolyte | La Favorite | Northern Yellow
Bouquet de Venus | La Belle Sultane | Jenny Duval

BED NO 21

Albaroser

Albaroserne er en meget gammel sortsgruppe dyrket fra år 300 f.Kr. Gruppen indeholder nogle af de allebedste historiske buskroser. Deres udvikling har kun bevæget sig meget lidt fra vildroserne, og de har bevaret en dejlig autencitet i udtrykket. Stammoderen er R. x alba (Hvid rose).

I første halvdel af 1800-tallet begyndte europæiske forældre at arbejde med de ellers kun hvide roser ved at krydse dem med R. canina (Hunderose). Det gav nogle fine sorter med lyserøde og lys rosa blomster på op til to meter høje buske med lang blomstringstid midt på sommeren. Blomsterne kan være fra enkle til let fyldte og dufter alle behageligt på grund af deres indhold af æteriske olier. En enkelt sort bærer røde blomster. Den blev fundet i en dansk have i 2009 som en mutation af 'Maidens Blush' og efterfølgende opformeret af Knud Pedersen i Harlev, hvor rosen kan købes under navnet 'Anna' eller 'Rød Maidens Blush'.

Mange kender albarosen 'Königin von Dänemark', som ikke er Margrethe II, men Marie Frederikke, gift med Frederik VI. Eller 'Alba Maxima', der med lokalnavnet 'Skagensrosen' pryder Krøyers berømte maleri af hustruen Marie i haven. For slet ikke at tale om 'Celestial', som betyder "himmelsk" og også er det. Danmarks kendte rosenskribent Torben Thim påstår således, at blomsten åbner sig ved en engels åndedrag.

Buskene passer fuldstændig sig selv bortset fra beskæringen, der foregår ved udtynding af gamle grene fra basis med et par års mellemrum.

Mme Legras de Sct.Germain | Celestial | Mme Plantier | Alba Maxima

Maidens Blush | Chloris | Anna | Königin von Dänemark

BED NO 22

Vildarter

Jo mere man beskæftiger sig med roser, jo mere facineres man af de vilde arters renhed og jæghed. På verdensplan findes der mellem 150 og 200 forskellige vilde arter af roser, men blot ca. 50 af disse findes i den danske natur. Roser er aldrig fundet vildtvoksende syd for Ækvator, men ses naturligvis også der som tilførte planter.

Vildroserne blomstrer rigt, men ofte blot en kort periode tidligt på sæsonen. De fleste sætter meget smukke hyben i efteråret til glæde for vinterfuglene. Roserne findes i alle mulige højder og drøjder samt klatrende. Farverne varierer over hele skalaen, men mest almindelig fremtræder de med hvide eller lyserøde og enkle blomster. Fyldte blomster kendes dog også. Men mest af alt: Uden vildroserne ville alle de andre ikke være til. Med dem begyndte eventyret.

Det var inde i overvejelserne at lade Mariagers rosenhave beplante som en skov af vildroser, men den idé er brugt mange andre steder i Europa. Så vi må nøjes med dem, der blev plads til i bedet og som indslag i kantbedene. I alt ca. 30 vildarter er at finde i haven. De passer fuldstændig sig selv og skal blot fortyndes hvert andet eller tredje år ved at fjerne de ældste grene helt fra basis. Vildrosen *R. oremiensis* x *pteracanta* (Flammetorn) åbner for blomstringen allerede midt eller sidst i maj.

R. serafinii | *R. webiana* | *R. willmottia* | *R. villosa duplex* | *R. oremiensis* x *pteracanta*

R. nutkana 'Tarja Hallonen'

R. californica

R. roxburghii normalis | *R. moysii geranium* | *R. fedtchenkoana semi* | *R. majalis plena* | *R. pisocarpa*

R. elliptica

R. paulustris

Kantbedenes beplantning

Inderste række

Alle buketroser er moderne roser. Det kan være patio-, bunddække- og polyantharoser. De har alle en overdådig blomstring med blomsterne sat i buketter over buskenes løv og er remonterende fra sidst i juni til frosten sætter ind. Buketroser findes i alle mulige farver med hovedvægt på hvid, lyserød, rosa og rød. Der kommer hvert år nye krydsninger på markedet. Ole Hviid Jensens planteskole v. Bjerringbro har specialiseret sig i buketroser og har Danmarks største sortiment med vågent blik på nyhederne. Kantbedenes buketroser er leveret af Ole Hvid Jensen og omfatter ca. 40 forskellige sorter, som er fra 50 til 100 cm. høje. Beskæres i foråret ned med ca. en trediedel af buskhøjden. Fjernes visne blomsteroveder genereres hurtigt ny blomstring. Da de yder så meget, skal de gødes og vandes godt.

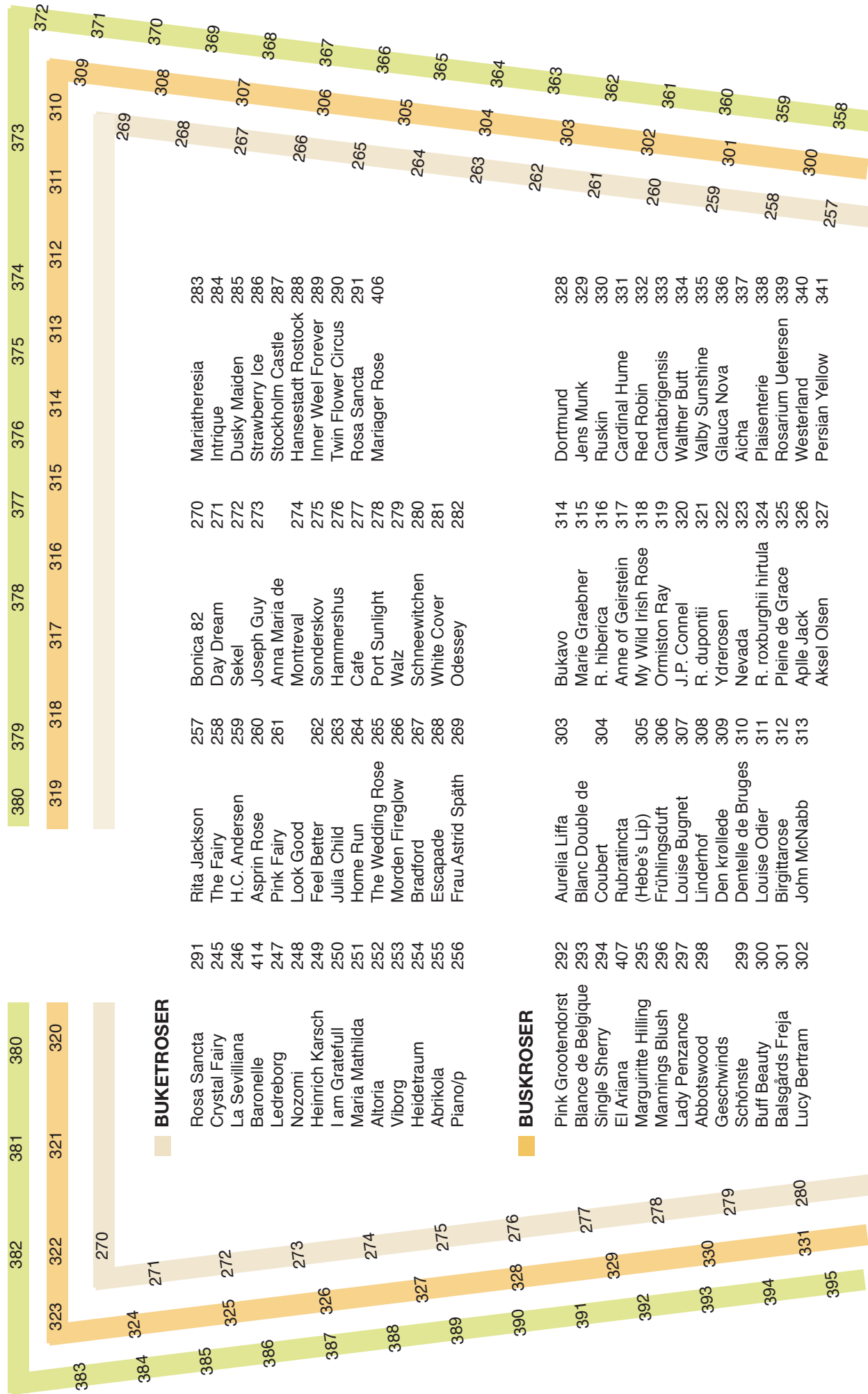
Midterste række

Buskroser defineres meget bredt som værende de oprindelige arter og deres nærmeste hybrider, historiske roser, de nyere canadiske roser og Austinroser. Buskroser er således en betegnelse, der angiver en vis plantestørrelse. Alle har et tilhørsforhold til en nærmere defineret rosenegruppe. Alle kantbedenes buskroser er udvalgt fra Knud Pedersens righoldige sortiment med det tilfælles, at alle (ca. 50 forskellige) har en højde på mindst 150 cm. De kan være engangsblomstrende og remonterende alt efter sort. Tilsammen danner de en lægivende og festlig ramme om havens indre bede. Nogle buskroser kan ved beskæring drives op som klatroser. Denne type er plantet i havens 4 hjørner, hvor de yderste grene kan harmonere med hegnets klatroser. Beskæring af buskroserne udføres individuelt efter sort og tilhørsforhold. Især de moderne buskroser tager gerne mod lidt gødning.

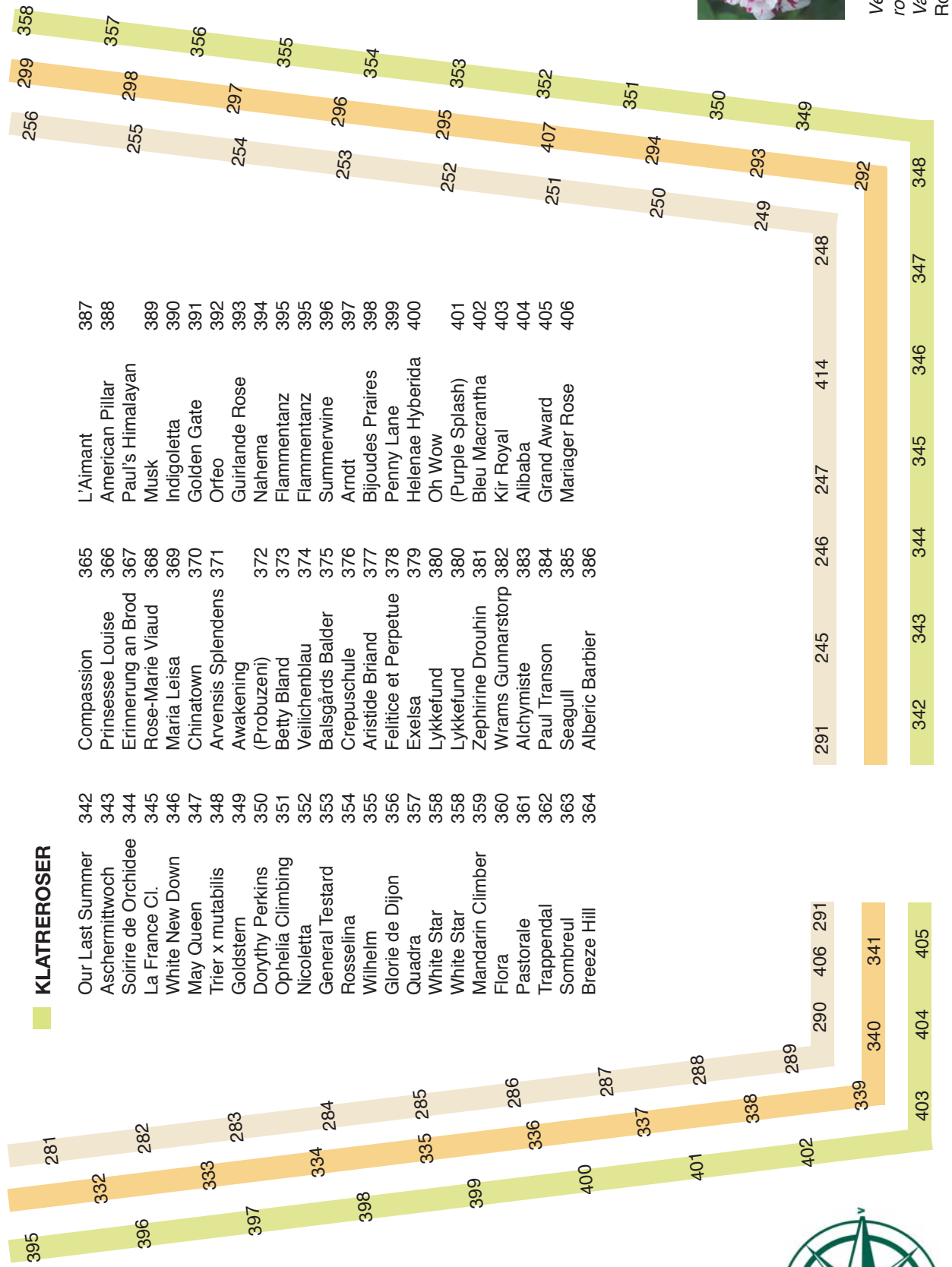
Yderste række

Ved hegnet rundt om hele haven og ved rosenbuerne er plantet Danmarks måske største samling af klatroser. De findes med få undtagelser indenfor alle rosenegrupper og leverer ranker på 2,5-15,0 m. Ofte inddeles de i to grupper: Klatroser og slyngroser. Deres fælles kendetegn er evnen til at kravle på trådhegn, stativer og plankeværker. Nogle er i stand til at drapere hele mure og træer. Det er de historiske roser og de med vildroser nært beslægtede, der leverer de længste skud. De er som regel engangsblomstrende og sætter et væld af hyben i efteråret. De lavere sorter er remonterende. Nye krydses konstant af nutidens forædlere. De tager gerne imod rigelige gødningsmængder. Havens ca. 70 forskellige klatroser er, for de historiskes vedkommende, leveret af Anton Solbjerg Nielsen, og de moderne er udvalgt fra Knud Pedersens righoldige sortiment. For alle gælder, at de løbende kan beskæres for grenlængde og ønsket fylde. Mange sætter pris på lidt opbinding.

Se oversigten på de næste sider.

KLATREROSER

Ved indkørsler til
rosenhaven ses:
Variegata di Bologna.
Rose fra Orvieto.
CittaSlow Mariagers
venskabsby i Italien.

Klostergade

Ved udarbejdelsen af herv. hæfte er der søgt oplysninger i en righoldig litteratur om roser. Bl.a.:

Gustavsson, Lars-Åke	<i>Rosor för Nordiska Trädgårdar</i> , 1998
Jamain & Farney	<i>Les Roses</i> , 1873
Thim, Torben	<i>Historiske Roser</i> , 1988
Thim, Torben	<i>Om roser jeg ved</i> , 2012
Throll, Angelika	<i>Rosen</i> , 2012
Beales, Peter	<i>Classic Roses</i> , 1997
Reduté, Pierre-Joseph	<i>Les Merveilluses Roses</i> , 1835
Cruse, Éléonore	<i>Roses, Anciennes et Botaniques</i> , 1997
Lyngar, Dag	<i>100 av våre beste roser</i> , 2012

Artikler i bl.a. Det Danske Rosenselskabs medlemsblad *Rosen Nyt*

Antikvariske og nye kataloger fra danske og udenlandske planteskoler

Søgninger på relevante hjemmesider.

Mariager Rosenhave har i 2018 fået en plads i Torben Thim: *The History of the Rose in Denmark*, 2018, udgivet af Queen Margrethe and Prince Henrik's Foundation, The Danish Rose Society m.fl.

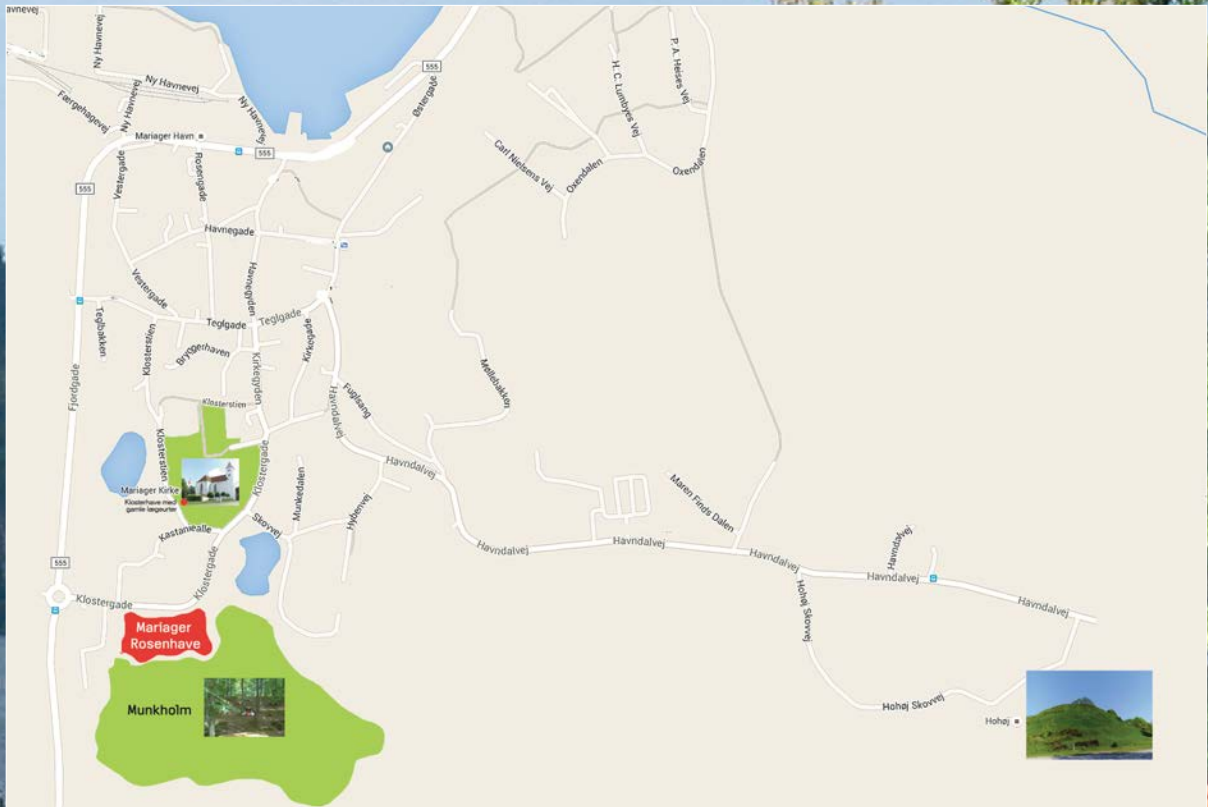
Haven og dens beplantning er gengivet som den så ud ved indvielsen 3. juli 2016. Det kan næppe undgås, at enkelte af de ca. 850 planter ikke vil leve helt op til forventningerne. Strenge frostvintre kan være hård kost for roser. Udskiftning af følsomme sorter vil derfor ske i nødvendigt omfang efterhånden som problemerne opstår, men uden at havens overordnede idé forstyrres.

Med hæftet i hånden kan den besøgende blive ledt igennem haven og desuden finde frem til de roser, der måtte have særlig interesse. Ved hver art eller sort er anbragt skilt med oplysning om navn, oprindelse/forædler og årstal.

Turistkontoret i Mariager arrangerer gerne guidede rundvisninger i Rosernes By:
Byliv@mariager.dk. Tlf +45 6014 8300

Danske 'Our last Summer' skabt af Rosa Eskelund

CittaSlow Mariager vil gerne takke Erik Kirkegaard Mikkelsen og Eskild Skau for en enestående indsats i såvel planlægningen som realiseringen af haven. Ligeledes vil vi gerne takke for fornem bistand fra Jens Greve, Hugo Vilslev og Poul Leth Madsen samt andre frivillige for deres hjælp med at færdiggøre Rosenhaven i Mariager. Og sidst, men ikke mindst ELRO Fonden for finansiel støtte til projektet og Mariagerfjord Kommune for velvillig opbakning bag det samlede projekt.

Tekst:

Eskild Skau

Layout/grafisk produktion:

Stæhr Grafisk, Mariager

Foto: Dreamstime

© Eskild Skau / Stæhr Grafisk / CittaSlow Mariager

Gengivelse af tekst tilladt med kildeangivelse

Rosenhæftet er sponsoreret af CittaSlow Mariager

2. redigerede udgave Mariager maj 2019

